

взаємоузгодженості яких, зокрема, акцентувалося в Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа), що була схвалена колегією Міністерства освіти і науки України і Президією Академії педагогічних наук України 22 листопада 2001 р.

На основі аналізу статистичних даних *виявлено* тенденцію постійного збільшення протягом першого десятиріччя ХХІ ст. кількості НВК зазначеного типу. Так, якщо на початку визначеного періоду їх було 1 228, у середині – 1 808, то за даними Держкомстату України на початок 2010/11 навчального року ця кількість дорівнювала 1 898 закладам (у тому числі у містах – 442, у сільській місцевості – 1 456), у них навчалось 208 458 учнів (відповідно 89 683 та 118 775 осіб).

ФІЛОСОФСЬКА ОЦІНКА ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПАРАДИГМ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

М. І. Бойченко, доктор філософ. наук, професор

Філософськи *обґрунтовано* історичну та генераційну парадигми дослідження шкільної освіти в Україні. Виявлено пріоритетність визначення історичної концепції для встановлення історичних фактів, зокрема розвитку шкільної освіти в Україні за доби незалежності. Визначено ознаки тенденційності у здійсненні наукового дослідження: коли на догоду певним ціннісним запитам викривляють, обмежують або взагалі усувають вимоги до наукової обґрунтованості процедури і результатів дослідження. Виявлено роль філософії у виробленні контрфактичної позиції у пізнанні сфери освіти: філософія дає як мету те важливе і потрібне, чого фактично ще немає у наявній системі освіти – концептів творення нового типу освіти.

В рамках генераційної парадигми *обґрунтовано* необхідність послідовного подолання залишків русифікації в сучасній українській школі. Виявлено додаткові свідчення сутнісного зв'язку тоталітаризму і русифікації: упослідження і заборона української мови є одним з головних інструментів нищення української національної пам'яті. Доведено, що протидіяти тоталітаризму слід за тими напрямками, за якими він нищив українську мову – але у зворотній бік: сприяти звільненню громадянського суспільства з-під тотального контролю держави; повернути недоторканність сфері приватного; послідовно деідеологізувати усі сфери суспільної свідомості.

Висунуто і розглянуто гіпотезу, що коріння неготовності сучасного суспільства адекватно боротися з пандеміями полягають у недосконалості системи освіти: слід готувати нові покоління до життя за нових природних, соціальних, психологічних, духовних умов, виробляти нові канони як здоров'я, так і засобів його превентивного та прямого захисту, а також до різних форм реабілітації і рекреації.

Обґрунтовано, що освіта має вчити дітей бути щасливими, тобто як навчити позитивно бачити будь-які обставини, так і будувати своє життя так, щоби мати більше об'єктивних підстав для щастя. Для цього людина має: 1) мати чітке поняття щастя; 2) уміти чітко розрізняти і самому створювати матеріальні підстави для щастя; 3) уміти робити належні судження і висновки щодо життєвих ситуацій; 4) наполегливо і неухильно слідувати своєму особистому плану досягнення щастя.

Виявлено концептуальні досягнення і ще не реалізовані можливості запровадження програми «Філософія для дітей» у середній школі України. Зазначена необхідність надання права бакалаврам філософії викладати у закладах шкільної освіти. *Обґрунтовано*, що філософськи обдаровані підлітки і без спеціальної освіти можуть проявити свій філософський талан, однак спеціальна філософська освіта для дітей надає змогу виявити цей талан у значно більшій кількості дітей, дати цьому талану належний початковий розвиток і краще спрямування, зробити обдарованих дітей більш щасливими, а суспільство – більш успішним завдяки суспільному застосуванню їхніх яскравих здібностей.

ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ПРОФІЛЬНА ШКОЛА (2001-2010 р.р.)

А. А. Загородня, доктор пед. наук, доцент

Розвиток України як європейської, демократичної держави неможливо уявити без реформування освіти на усіх рівнях, та насамперед середньої загальноосвітньої школи з урахуванням напрацьованого вітчизняного досвіду. Саме тому, важливим завданням є вивчення історичного досвіду розвитку та запровадження профільного навчання в шкільну освіту України у добу незалежності. *Установлено*, що ключовою тенденцією реформування шкільної освіти (старша школа) у 2000-х роках стала диференціація – змісту, організаційних форм і методів навчання залежно від пізнавальних потреб, інтересів і здібностей учнів на всіх ступенях навчання.

З'ясовано, що профільне навчання – це вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації навчання.

На підставі вивчення нормативних документів, що регламентували реформи загальної середньої освіти в Україні у 2000 - х рр. *виявлено*, що профільне навчання спрямовувалося на формування ключових компетентностей старшокласників, що забезпечують їхнє подальше самовдосконалення та самореалізацію. Науковці розглядають перехід до профільного навчання як форму радикальної диференціації навчання з різних позицій: з психолого-педагогічних, соціальних та методичних.

Визначено особливості протікання процесу профілізації змісту навчання у старшій загальноосвітній школі. *Окреслено* пріоритетні завдання щодо запровадження профільного навчання в шкільну освіту України, які наведені в зазначених документах. *Охарактеризовано* профілі навчання в старшій школі, як от: науковий; прикладний; художньо-естетичний; спортивний. *Описано* тенденції втілення профільного навчання в освітній процес шкільної освіти України. *Проаналізовано* проект типового навчального плану для учнів 10-11 класів; програми профільних загальноосвітніх предметів. *Проаналізовано* перспективні ідеї та дослідження вчених щодо запровадження та розвитку профільного навчання в освіту старшокласників у 2001 - 2010 рр. *Окреслено* структуру профільної середньої школи.